

Tilburg University

De Spaanse 'lex rider'

Aranguiz, Ane

Published in:
Tijdschrift voor Arbeidsrecht in Context

Publication date:
2021

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Aranguiz, A. (2021). De Spaanse 'lex rider': Een 'game changer' voor de regulering van platformwerk. *Tijdschrift voor Arbeidsrecht in Context*, 10(4), 155-159. <https://denhollander.info/artikel/16991>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

De Spaanse 'lex rider': een 'game changer' voor de regulering van platformwerk

A. Fernandez de Aranguiz Chueca LL.M.¹

Na moeizame onderhandelingen bereikten de Spaanse overheid en de sociale partners op 9 maart 2021 een akkoord over de juridische positie van personen die werkzaam zijn voor digitale platformen.² De overeenkomst werd op 21 juli 2021 goedgekeurd door het Spaanse parlement en is later gepubliceerd in Koninklijk Besluit 9/2021. De wet – die ook wel bekend staat als de 'lex rider' – trad officieel in werking op 12 augustus 2021.³ In essentie voert de 'lex rider' twee wijzigingen door. Enerzijds introduceert de wet het rechtsvermoeden van een arbeidsovereenkomst voor (een deel van de) platformwerkers. Anderzijds geeft het vakbonden het recht om geïnformeerd te worden over de parameters, regels en omstandigheden waarop de algoritmen die de werkomstandigheden van platformwerkers beïnvloeden, zijn gebaseerd.

Deze column bespreekt de invloed van deze twee wijzigingen en onderzoekt in welke mate de nieuwe wetgeving een antwoord biedt op de uitdaging van platformwerk. Tevens wordt ingegaan op de reacties die de *lex rider* teweeg heeft gebracht onder vakbonden en de (vertegenwoordigers van de) platformen. Aangezien ook rechtbanken in andere landen het voorbeeld van het Spaanse hooggerechtshof hebben gevolgd met het instellen van een vermoeden van een arbeidsovereenkomst en dat zowel de EU als de lidstaten alternatieven zoeken om de werkomstandigheden van platformwerkers te verbeteren, kan de *lex rider* mogelijk als inspiratie dienen.

1. Vermoeden van arbeidsovereenkomst

Allereerst is de Spaanse *Estatuto de los trabajadores* (de arbeiderswet) gewijzigd door de invoering van bepaling 23. Deze bepaling voorziet in een rechtsvermoeden van een arbeidsovereenkomst voor platformkoeriers.

De wetswijziging kwam niet als een verrassing, nu deze simpelweg codificeert wat het Spaanse hooggerechtshof⁴ en verschillende nationale rechtbanken⁵ eerder al hadden vastgesteld: koeriers moeten als werknemers worden beschouwd. Deze wetswijziging geeft aan platformkoeriers bijgevolg alle rechten voor werknemers, waaronder toegang tot sociale bescherming. De wetswijziging heeft niet geleid tot aanpassing van de definitie van het begrip werknemer in de Spaanse wetgeving als zodanig. De wijziging verlaagt wel de drempel voor het aannemen van ondergeschiktheid, die is vereist voor de vaststelling van een arbeidsrelatie.

Het Spaanse hooggerechtshof oordeelde eerder dus al in gelijke zin. Met betrekking tot de invulling van het criterium 'ondergeschiktheid' is interessant om op te merken dat het Spaanse hooggerechtshof daarbij gebruik maakte van de rechtspraak van het Europese Hof van Justitie.⁶ Onder verwijzing naar deze rechtspraak oordeelde het Spaanse hooggerechtshof dat het criterium van ondergeschiktheid niet restrictief mag worden geïnterpreteerd. Dit geldt ook wanneer gebruik wordt gemaakt van een platform, zolang de werking van het platform de werkomstandigheden beïnvloedt. Ondergeschiktheid kan zelfs worden aangenomen wanneer de platformkoerier zelf zijn of haar werktijd, taak of route kan kiezen. Daarmee volgen de Spaanse rechters (en in navolging daarvan de Spaanse wetgever met de '*lex rider*') de platformen niet in hun betoog dat platformkoeriers over voldoende autonomie beschikken en dat

1. Ane Aranguiz is postdoctoraal onderzoeker bij het departement Private, Business and Labour Law van Tilburg University en de Onderzoeksgroep Overheid en Recht van Universiteit Antwerpen. Zij werkt momenteel aan het Horizon 2020 WorkingYP project.

2. Communicatie van de overheid, beschikbaar via: www.ugt.es/sites/default/files/comunicado_mites_aas_s_logo_1.pdf (laatst geraadpleegd op 30 oktober 2021).

3. Real Decreto-ley 9/2021, de 11 de mayo, por el que se modifica el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores, aprobado por el Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre, para garantizar los derechos laborales de las personas dedicadas al reparto en el ámbito de plataformas digitales.

4. Spaans hooggerechtshof (Sociale kamer), 25 september 2020, STS 2924/2020, ECLI:ES:TS:2020:2924.

5. A. Aranguiz, 'Spain à l'avant-garde on social protection for platform work?', Social Europe 4 september 2019.

6. HvJ EU 22 april 2020, C-692/19, ECLI:EU:C:2020:288 (*Yodel Delivery Network*).

er bijgevolg geen relatie van ondergeschiktheid bestaat. Volgens de Spaanse rechters hebben de platformen een sterke coördinerende en organiserende rol. Bovendien controleren zij de koeriers ook voortdurend, bijvoorbeeld doordat zij via allerlei regels bepalen hoe de dienst uitgevoerd moet worden.

Alhoewel het verlagen van de drempel voor het aannemen van ondergeschiktheid mijns inziens kan worden toegejuicht, verdient opmerking dat het toepassingsgebied van de wetswijziging beperkt is. Dit onderdeel van de *lex rider* is immers enkel van toepassing op koeriers die werkzaam zijn voor platformen, en niet op andere platformwerkers, zoals bijvoorbeeld schoonmaakpersoneel of Uberchauffeurs. Dit is een gemiste kans. Ik acht het – gelet op de interpretatie van het ondergeschiktheids criterium in de Spaanse rechtspraak – evenwel niet onwaarschijnlijk dat ook de andere platformwerkers werkzaam zijn op basis van een arbeidsovereenkomst. Dit zal echter door de rechter moeten worden uitgemaakt.

2. Transparantie algoritmen

Waar de introductie van het rechtsvermoeden weinig verrassend was gelet op het arrest van het Spaanse hooggerechtshof, kan worden gezegd dat de andere wetswijziging - die ziet op de transparantie voor algoritmes – baanbrekend is.⁷ De *lex rider* wijzigd art. 64 van de Spaanse arbeidswet, dat betrekking heeft op de informatieplicht van werkgevers. Als gevolg van de wetswijziging voorziet deze bepaling nu in een verplichting voor platformen om informatie te verstrekken aan vakbonden over de wiskundige formules of algoritmes die de werkomstandigheden van platformwerkers beïnvloeden.⁸ Deze transparantieplichting geldt voor digitale platformen, en is dus niet beperkt tot platformkoeriers. Daarmee is het toepassingsbereik van de tweede wetswijziging groter dan die van de invoering van het rechtsvermoeden.

Met de invoering van deze transparantieplichting biedt de Spaanse wetgever meer bescherming dan waartoe het verplicht wordt op basis van art. 22 AVG (waarin een verbod op geautomatiseerde besluitvorming is neergelegd). De Spaanse wet voorziet namelijk niet enkel individuele werknemers van het recht op informatie, maar kent dit recht ook toe aan vakbonden. Daardoor is de kans groter dat van dit recht ook daadwerkelijk gebruik wordt gemaakt. Individuele werknemers zullen zich immers vaak niet bewust zijn van hun rechten of represailles vrezen. Bovendien voorziet de AVG alleen in bescherming in het geval de beslissingen worden genomen zonder

noemenswaardige menselijke inmenging.⁹ De *lex rider* is daarentegen steeds van toepassing wanneer het algoritme de werkomstandigheden beïnvloedt.

Concluderend kent de tweede wetswijziging een groter toepassingsbereik en versterkt het de positie van vakbonden.

3. Winst voor tripartisme

De *lex rider* wordt ook wel als een belangrijke overwinning voor het tripartisme beschouwd. Het betreft de achtste sociale overeenkomst tussen overheid, vakbonden en werkgeversorganisaties in vijftien maanden tijd. Zoveel overeenkomsten in zo'n kort tijdsbestek is uitzonderlijk in de Spaanse context, waar de overheid normaal gezien de motor van arbeidswetgeving is. De twee grootste Spaanse vakbonden (UGT en CCOO) beschouwen de wetswijzigingen als een eerste stap richting betere bescherming van arbeidsrechten voor de informele economie.¹⁰ De werkgeversverenigingen CEOE en CEPYME stemden - na wat interne strubbelingen¹¹ - ook in met de wetswijzigingen. De European Trade Union Confederation (ETUC) spoort de EU aan eenzelfde stap te zetten.¹²

4. Reacties op de wetswijziging

4.1. Verzet

Niet iedereen stond positief tegenover de wetswijziging. Zo verzette de vereniging voor On-Demand platformdiensten, die platformen zoals Deliveroo, Stuart, Glovo en Uber Eats samenbrengt, zich niet geheel onverwachts tijdens het wetgevingstraject al hevig tegen de plannen. Volgens hen schendt de wetswijziging namelijk de vrijheid van ondernemerschap en het intellectuele eigendom van de platformen.¹³

Het verzet van de platformvereniging weerspiegelt de reacties van de platformen. Een deel van de platformen zijn terughoudend wijzigingen door te voeren. Al sinds het arrest van het Spaanse hooggerechtshof zijn veel platformen op zoek naar manieren waarop zij de (voor hun nadelige) effecten kunnen minimaliseren. De beproefde ontwijkingsstrategieën verschillen per platform.

7. Zie ook: G. Bender, 'Algorithmic control', Social Europe 12 februari 2021.

8. Zie: X, 'Artificial intelligence, work and society', Social Europe 2020.

9. A. Todoli-Signes, 'Spanish riders law and the right to be informed about the algorithm' *European Labour Law Journal* 2021, p. 1-4.

10. X., 'CCOO y UGT valoran la ley "riders" como primer paso para no perder derechos', *El Diario* 11 maart 2021.

11. X., 'Trabajo suma a la CEOE al acuerdo y deja vía libre para la nueva 'Ley Rider'', *El Periodico* 10 maart 2021.

12. ETUC, 'EU must follow Spain's 'riders law'', ETUC.org 12 maart 2021.

13. E. Nuñez, 'Claves de la 'Ley de Riders' que entra en vigor este jueves', *Forbes* 12 augustus 2021.

Radicaal was Deliveroo, die aankondigde zijn operaties in Spanje te beëindigen. Deze beslissing was deels ingegeven door het lage marktaandeel in Spanje, maar deels ook door de wetwijziging. Als gevolg van het vertrek van Deliveroo verliezen 3.000 koeriers hun banen.¹⁴ Op grond van het arrest van het Spaanse hooggerechtshof en de wetwijziging en het daaruit voortvloeiende vermoeden van arbeidsovereenkomst, zal Deliveroo de koeriers echter formeel moeten ontslaan. De ontslagvergoedingen die aan de koeriers moeten worden betaald zullen voor Deliveroo waarschijnlijk problematisch zijn.

Glovo, het grootste bezorgplatform in Spanje, gaf aan dat het slechts een relatief klein deel van zijn koeriers – 2.000 van de naar schatting in totaal 12.000 werkzame koeriers – zou aannemen. Glovo stelt dat de *lex rider* slechts een *vermoeden* van tewerkstelling heeft ingevoerd. Het bedrijf heeft in reactie op de *lex rider* een aantal veranderingen in zijn algoritme doorgevoerd. Als gevolg van deze veranderingen kunnen koeriers nu bestellingen weigeren, hun taken via onderaanneming door andere koeriers laten uitvoeren, 'vrij' inloggen zonder tijdsloten in te stellen en kleine wijzigingen doorvoeren in de prijs van hun bezorging. De verandering met betrekking tot het (zelf) kunnen bepalen van de prijs heeft al tot het nodige protest geleid wegens de angst voor een potentiële 'bidding war'.¹⁵

De advocaten van het platform zijn van mening dat deze veranderingen voldoende zijn om het element van autonomie te versterken. Die strategie is waarschijnlijk beïnvloed door het arrest van het Hof van Justitie in de zaak *Yodel*.¹⁶ In die zaak was het Hof van Justitie van mening dat een pakjeskoerier die de vrijheid had om bestellingen te weigeren, diensten aan derden te verlenen of via onderaanneming af te staan en zijn eigen werkuren te kiezen, als zelfstandige in de context van de Arbeidstijdenrichtlijn kon worden beschouwd.

Ik vermoed dat de door Glovo gehanteerde strategie geen stand houdt voor de Spaanse rechtbanken. Ondanks de kleine wijzigingen die Glovo heeft doorgevoerd, wordt het bezorgingssysteem immers nog steeds gecontroleerd door het bedrijf.¹⁷ Het Spaanse hooggerechtshof heeft duidelijk aangegeven dat het irrelevant is of de platformwerker enige vrijheden geniet bij de uitvoering van zijn werkzaamheden. Wat met andere woorden belangrijk is, volgens het Hof, is wie het digitale platform bezit, ongeacht of de koeriers enige vrijheden genieten. Nu Glovo degene is die de applicatie en het algoritme controleert

en daarmee in essentie de klanten en koeriers met elkaar in verbinding brengt alsmede de prijs van levering vaststelt, zullen de platformkoeriers als werknemers kunnen worden beschouwd.

Uber Eats hanteerde een andere strategie en besloot overeenkomsten op te stellen waarbij het zijn koeriers via onderaanneming aan tussenbedrijven heeft uitbesteed.¹⁸ De Spaanse rechter heeft evenwel al in een eerdere uitspraak aangegeven dat opeenvolgende tijdelijke contracten via onderaanneming gebruikt worden voor werk of dienstverlening van onbepaalde duur.¹⁹ Ook voor wat betreft de strategie van Uber Eats vermoed ik dat een rechter deze als frauduleus zal aanmerken. Het onderaannemingsbedrijf speelt nagenoeg geen rol, terwijl het platform de klant en de koeriers met elkaar in contract brengt, via het algoritme taken toewijst en uiteindelijk ook de prijzen van de bezorgdiensten bepaalt.

Wat het instellen van het vermoeden van tewerkstelling betreft, lijkt het er dus op dat de *lex rider* een golf aan reacties te kwader trouw bij de platformen teweeg heeft gebracht met juridische disputen als onvermijdelijk gevolg. Inmiddels heeft CCOO – een van de grootste Spaanse vakbonden – de strategie van Glovo reeds gerapporteerd bij een Spaanse arbeidsinspectie omdat sprake zou zijn van illegale tewerkstellingspraktijken.²⁰ De kwestie zal waarschijnlijk tot een rechtszaak leiden, waarbij ik vermoed dat een rechterlijk oordeel in het voordeel van de vakbonden zal uitvallen. De vakverenigingen van koeriers bereiden ondertussen een dagvaarding voor jegens Uber Eats vanwege ontslag en illegale overplaatsing. Ook dit dispuut zal onvermijdelijk voor de rechter worden uitgevochten.²¹ Al met al blijken rechtszaken dus ook na de wetwijziging noodzakelijk om de onzekerheid rondom platformwerk weg te nemen.

4.2. *Naleving*

Er is echter ook positief nieuws. De twee andere platformen op de markt hebben zich namelijk naar de nieuwe wet geschikt.

-
14. B. Yubero, 'Deliveroo abandona España a pocos días de que entre en vigor la Ley Rider', *El Plural* 30 juli 2021.
  15. X., 'Gig Economy Project – Spain: Glovo riders protest and picket in Barcelona against "inhuman" competitive pay system', *Brave New Europe* 16 augustus 2021.
  16. HvJ EU 22 april 2020, C-692/19, ECLI:EU:C:2020:288 (*Yodel Delivery Network*).
  17. A. Aranguiz, 'Spain à l'avant-garde on social protection for platform work?', *Social Europe* 4 september 2019.

-
18. M. Jiménez, 'Uber Eats sella acuerdos con Deliveroo, Closer Logistics y Delorean para subcontratar sus 'riders'', *El País* 12 augustus 2021.
  19. STS 4383/2020 - ECLI:ES:TS:2020:4383 Tribunal Supremo. Sala de lo Social, 29/12/2020; A. Aranguiz, 'Spain: more stable employment contracts' *Social Europe* 21 januari 2021.
  20. J. Catàfiguls, 'CCOO denuncia a Glovo ante la Inspección de Trabajo en Cataluña por intentar esquivar la 'ley rider'' *El País* 9 augustus 2021.
  21. X., 'Preparan una demanda colectiva contra Uber Eats por "despidos" y "cesión ilegal" a subcontratas', *Nius Diario* 11 augustus 2021.

Stuart Delivery heeft beloofd om een aanzienlijk deel van zijn koeriers in dienst te nemen. Bovendien heeft het aangegeven open te staan voor onderhandelingen voor de totstandbrenging van een collectieve overeenkomst.²²

Just Eats heeft beloofd om een groot deel van zijn koeriers rechtstreeks in dienst te nemen, al blijft het exacte aantal onbekend. Belangrijker nog is dat Just Eats op dit moment in onderhandeling is met de twee grootste vakbonden – UGT en CCOO – over een collectieve arbeidsovereenkomst. Daarbij speelt de tweede bepaling van de *lex rider* een belangrijke rol, nu deze JustEats verplicht informatie te verschaffen over hun algoritmen. De vakbonden kunnen deze informatie gebruiken in de onderhandeling over loonafspraken, afspraken over de taakverdeling en de bescherming van persoonlijke gegevens van de werknemers. Zo kunnen zij komen tot een collectieve overeenkomst die de werknemers in verdere mate beschermt. Zo draagt de 'lex rider' dus ook los van het vermoeden van tewerkstelling bij aan de bescherming van de platformwerkers.²³

5. De Spaanse lex rider: een voorbeeld om te volgen?

Ook in andere landen, zoals het Verenigd Koninkrijk²⁴ en Nederland,²⁵ worden platformkoeriers in de rechtspraak inmiddels erkend als werknemers. Wetgevers in andere lidstaten zouden een voorbeeld kunnen nemen aan de Spaanse wetgever voor wat betreft de invoering van een wettelijk rechtsvermoeden van ondergeschiktheid voor platformkoeriers. Baanbrekender dan dit rechtsvermoeden acht ik echter de wettelijke regeling die platformen verplicht informatie te verschaffen aan vakbonden over de algoritmes die van invloed zijn op de platformwerkers. De *lex rider* is bovendien al aan de Commissie doorgegeven als een deel van één van de structurele hervormingen die zijn voorzien in de context van de Recovery and Resilience Plan, een fonds dat deel uitmaakt van NextGenerationEU en beleid financiert om de negatieve gevolgen van de corona crisis op te vangen.

Ook voor de initiatieven op EU-niveau kan de Spaanse *lex rider* ter inspiratie dienen. In het bijzonder kan worden gewezen op de tweede fase van de

raadpleging van de sociale partners,²⁶ met het oog op een wetgevingsvoorstel van de Commissie dat later dit jaar wordt verwacht: de Spaanse *lex rider* zal bij deze gesprekken zeker in de belangstelling staan. Het wetgevingsinitiatief van de Commissie zou de *lex rider* als voorbeeld kunnen nemen. Daarbij zou, op basis van het Handvest van de grondrechten van de EU, een transparantieclausule kunnen worden opgenomen waardoor algoritmen worden opengesteld voor vakbonden met als doel discriminatie te bestrijden (art. 21), het recht op informatie voor werknemers na te leven (art. 27) en de arbeidsvoorwaarden (art. 31) bij platformwerk te verbeteren.

22. X., 'La empresa de mensajería Stuart reivindica a los repartidores independientes ante la llegada de la 'ley Rider'', *Europa Press* 11 augustus 2021.

23. V. Pulignano en C. Marà, 'Food-delivery riders, algorithms and autonomy', *Social Europe* 21 januari 2021.

24. VK Hooggerichtshof 19 februari 2021 UKSC 5, *Uber BV and others (Appellants) v Aslam and others (Respondents)*. S. Butler, 'Uber drivers entitled to workers' rights, UK supreme court rules', *The Guardian* 19 februari 2021.

25. Gerechtshof Amsterdam 16 februari 2021, nr. 200.261.051/01, ECLI:NL:GHAMS:2021:392 (*FNV/Deliveroo*).

26. Europese Commissie, 'Protecting people working through platforms: Commission launches a second-stage consultation of the social partners', Persbericht 15 juni 2021.